

‘Het einde van het stadsboerderijtje in de Zandberg’,

Veel van onze buurtbewoners zullen niet weten dat aan de Koninginnestraat een voormalig stadsboerderijtje verscholen staat. Tot het jaar 1900 was er nog weinig bebouwing in het gebied - toen genaamd ‘De Munt of Zandberg’. Dit gebied werd begrensd door de ‘Weg van Breda naar Ginneken’ (de huidige Ginnekenweg), De Loopschans (de huidige Koninginnestraat - een restant van de in de jaren 1870 - 1876 gesloopte vestingwerken), de Molengrachtsche straat (de huidige Generaal Maczekstraat) en de waterloop De Molenlei (later gedempt). De Zandberg was toen nog grondgebied van de gemeente Teteringen. De gemeentegrens Breda - Teteringen bevond zich tot de annexatie van 1927 in de lengterichting van de Koninginnestraat.

Aan de Generaal Maczekstraat was van oudsher een lintbebouwing. Na de sloop van de vesting zijn aan de Koninginnestraat vanaf de Ginnekenweg een tiental burgerwoningen gebouwd. In 1897 is op initiatief van de grondeigenaar De Roy van Zuidewijn een plan was gemaakt voor de ‘*Nieuwe Straten in den Zandberg*’. De Roy van Zuidewijn trad op als een projectontwikkelaar en woonde destijds in een groot landhuis genaamd ‘Rustland’ aan de Ginnekenweg. De nieuwe straat genoemd de ‘Zandberg Boulevard’ - de latere Zandberglaan, vormden met de omliggende nieuwe straten een bouwlocatie voor villa’s. Tussen de Koninginnestraat en de Zandberglaan resteerden toen nog slechts een aantal kleine akkers.

De uit de binnenstad afkomstige boer Petrus de Grauw (1863 - 1938) gaf in 1900 opdracht voor de bouw van een stadsboerderijtje aan de Koninginnestraat nr. 102. In de voorgevel van het boerderijtje werd een gedenksteen ingemetseld met het opschrift: ‘*A.C. de Grauw - 9 november 1900*’. De Grauw ging er wonen met zijn vrouw Petronella van Hooijdonk en hun drie dochters: Pietje, Netje en Jo. In 1991 is voor het Buurtboek - ‘Van Rozen en Hyacinten’ een interview gehouden met de toen 95-jarige Netje. Zij vertelde dat het boerderijtje bestond uit een woongedeelte, een achtergelegen stal en een zolder. In de stal was ruimte voor een paard en negen koeien. Naast het boerderijtje stond een varkens- en kippenschuur. Omdat de gemeentelijke waterleiding aanvankelijk nog ontbrak was er een drinkwaterput in gebruik. De bij het boerderijtje behorende akker, lag in het gebied tussen de Koninginnestraat, Tulpenstraat, het Rozenplein (het latere Hyacintplein) en de Wethouder Romboutsstraat.

Door haar vader werden de groenten, melk en eieren in de stad verkocht. Netje en haar zusters hadden een ‘naaiatelier’ in de voorkamer van het boerderijtje. Hier werd verstelwerk en maatkleding gemaakt voor de buurtbewoners en familie. Ook maakten zij veel bruidstoiletten. Het bovenhuis rechts naast de inrit aan de Koninginnestraat nr. 100 werd bewoond door de familie van Weel. De dochter Aage was een hartsvriendin van Netje. In de benedenwoning nr. 100 woonde de tuinman Sjef Vossenaar. De vader van Aage en de tuinman Sjef kwamen regelmatig gezellig ‘buurten’ in het boerderijtje. Tijdens het interview toonde Netje met veel trots een schilderij van het boerderijtje. Het geeft een beeld van de situatie rond 1915. Op de plaats van de huidige Tulpenstraat staan korenschoven te drogen. Aan de horizon zijn de villa’s aan de Zandberglaan zichtbaar. Begin jaren dertig werd het boerderijtje en de akker verkocht aan de Bredase bouwondernemer Johannes van Keep. Vervolgens werden er door Van Keep huizenblokken gebouwd in de Tulpenstraat en Resedastraat. Het gezin De Grauw ging in 1935 wonen in het gloednieuwe huis aan de Resedastraat nr. 1. Vader De Grauw is er in 1938 overleden. Na het overlijden van moeder De Grauw, is dochter Netje in het ouderlijk huis blijven wonen.

Op de in 1933 door de Poolse architect Waskowski gemaakte bouwtekeningen van het huizenblok aan de Tulpenstraat staat het boerderijtje nog aangegeven als een woonhuis. In 1940 heeft Van Keep het boerderijtje verbouwd tot een timmerwerkplaats. Voor de opslag van het timmerhout werd op het achtergelegen terrein een loods gebouwd. In 1987 is de timmerwerkplaats opgeheven. De loods was toen al jaren in gebruik voor de stalling van auto’s. Vervolgens werd het boerderijtje achtereenvolgens verhuurd aan een bedrijf in vorkheftrucks, een stoffeerder voor klassieke auto’s en een elektronicazaak. Sinds 2000 is het boerderijtje als opslagruimte in gebruik door de Slijterij en Wijnhuis ‘De Vijver’ van Karin en Erik Bogers.

Door onze buurtbewoner Jan Peter van Keep - de kleinzoon van Johannes van Keep, is een plan gemaakt voor de bouw van 31 garageboxen voor de verhuur. Hiertoe zullen het boerderijtje en de loods worden gesloopt. De sloop zal op 1 maart 2016 beginnen. De oplevering en ingebruikname van de garageboxen is gepland medio juli 2016. Zo komt er na 115 jaar een roemloos einde aan het verscholen stadsboerderijtje in de Zandberg.

Bronnen:

* Interview met Netje de Grauw (1991).

* Buurtboek ‘Van Rozen en Hyacinten’ (Uitgave 1991: Buurtkomitee Hyacintplein e.o.)

Hans Lokerse / dd. 3 februari 2016 - concept

